

Лаодикея — Төртінші сан

Қабаттасқан тарихтар

Jeff Pippenger

2023-09-01

Мен атап өткен, Стивен Хаскелл, бәлкім, көрмеген қыр — дегенмен осы ақиқатты жарыққа шығаратын шындықтарды мойындауы арқылы ол оны жанама түрде қолдады — мынау: ежелгі Израилдің ақырғы кезеңінің тарихында сіз сол тарихи мерзімнің үстіне қабаттаса келген қазіргі Израилдің басталуын да бір мезгілде табасыз. Мәсіх көптермен бір аптаға (екі мың бес жүз жиырма күнге) арналған келісімді бекітіп жатқан кезде, ежелгі Израил Лаодикеяның тәжірибесін бастан өткеріп, Жаратқан Иенің аузынан түкіріліп тасталудың табалдырығында тұрған еді. Сол мезетте қазіргі Израил Ефестің тәжірибесін бастан өткеріп жатты. Ежелгі Израилдің Лаодикеясы шашыратылып жатқанда, қазіргі Израилдің Ефесі дәл сол бір тарихтың өзінде жиналып жатты.

Егер сіз осыны ойлап отырған болсаңыз, «иә», мен Мәсіх Даниял кітабының тоғызыншы тарауының орындалуында келісімді бекіткен апта, Оның шомылдыру рәсімінен басталып, Степанды таспен атып өлтірумен аяқталған сол апта, тура мағынасында екі мың бес жүз жиырма күн болмағанын білемін; бірақ пайғамбарлық тұрғыдан ол, сөзсіз, дәл солай болды, өйткені пайғамбарлықта бір жыл үш жүз алпыс күнге тең. Үш жүз алпыс күнді жетіге көбейтсеңіз, екі мың бес жүз жиырма күн болады, ал сол пайғамбарлық аптаның «дәл ортасы» — айқыш. Пайғамбарлық тұрғыдан Мәсіх айқышты екі мың бес жүз жиырма күндік пайғамбарлық кезеңнің дәл ортасына орналастырды, осылайша Леуіліктер 26-тараудағы «жеті уақыттың» Мәсіхтің айқышы арқылы бекітіліп, қуатталатынын көрсетті. Уайт апай, өзі үйрететіндей, Хабақұқтың қасиетті екі кестесінің де — 1843 және 1850 жылдардағы сызбалардың — дәл ортасында екі мың бес жүз жиырма жылдық пайғамбарлық тұрғанын, әрі екі сызбада да сол бейненің дәл ортасында айқыш орналасқанын үйреткенде, бұл кездейсоқтық емес.

«Бұл өмірге де, келер өмірге де лайық болу үшін адамдарға түсіну қажет барлық қағидалар Киелі кітапта қамтылған. Және бұл қағидаларды бәрі де түсіне алады. Оның тәлімін бағалайтын рухы бар ешкім Киелі кітаптан бір ғана үзіндіні оқып, одан өзіне пайдалы қандай да бір ой алмай қала алмайды. Бірақ Киелі кітаптың ең құнды тәлімі оқта-текте не бір-бірімен байланыссыз зерттеу арқылы игерілмейді. Оның ұлы ақиқат жүйесі асығыс не немқұрайлы оқырман аңғара алатындай етіп ұсынылмаған. Оның көптеген қазыналары беткі қабаттың әлдеқайда тереңінде жатыр, әрі оларға тек ыждағатты зерттеу мен үздіксіз күш салу арқылы ғана қол жеткізуге болады. Сол ұлы тұтастықты құрайтын ақиқаттарды іздеп тауып, жинақтау керек: “Мұнда аздап, онда аздап”. Ишая 28:10.»

«Осылайша зерттеліп, бір жерге жиналғанда, олардың бір-біріне мінсіз үйлесетіні анықталады. Әрбір Ізгі хабар басқаларын толықтырады, әрбір пайғамбарлық екіншісін

түсіндіреді, әрбір ақиқат қандай да бір басқа ақиқаттың өрістетілуі болып табылады. Яһудилердің діни жүйесіндегі рәміздік бейнелер Інжіл арқылы айқындалады. Құдай Сөзіндегі әрбір қағиданың өз орны, әрбір деректің өз мәні бар. Ал бүкіл осы тұтас құрылым, ниеті мен жүзеге асырылуы жағынан, Өз Авторы туралы куәлік береді. Мұндай құрылымды Шексіздің ақылынан басқа ешбір сана ойлап таба да, қалыптастыра да алмас еді». Education, 123.

Жеті қауымның әрқайсысы Миллерлік тарихта да, сондай-ақ біздің тарихымызда да қайталанады деген қағидамен қатар, ертедегі адвентизм мойындаған тағы бір маңызды қағида бар. Сол қағида бір тарихи кезеңнің «ішкі және сыртқы» пайғамбарлық желілерін Киелі Рух ақиқатты жеткізу үшін қолданатынын көрсетеді. Миллер мұны танып, оны тікелей үйретті. Ол Аян кітабының жеті мөрі қауымдарға параллель тарихты бейнелейтінін дұрыс үйретті, бірақ сол параллель бейнелеуде мөрлер сол бірдей тарихтың сыртқы, ал қауымдар ішкі ақиқатын білдіреді. Урия Смит те осы қағидаға тоқталып, «ішкі» және «сыртқы» деген сөздерді қолданады; меніңше, бұл екі параллель желіні білдірудің ең дұрыс тәсілі осы.

«Мөрлер Аян кітабының 4-, 5- және 6-тарауларында біздің назарымызға ұсынылады. Осы мөрлер аясында көрсетілген көріністер Аян 6-тарауда және Аян 8-тараудың алғашқы аятында ашылады. Олар, анық, осы дәуірдің басталуынан Мәсіхтің келуіне дейін шіркеуге қатысты оқиғаларды қамтиды.

«Жеті қауым шіркеудің ішкі тарихын көрсетсе, жеті мөр оның сыртқы тарихындағы ұлы оқиғаларды көз алдына әкеледі.» Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Енді біз жеті қауымды қарастыруды бастаймыз. Алғашқы екі қауымның, сондай-ақ үшінші және төртінші қауымдардың өзара бірге қарастырылуын талап ететін «себеп пен салдар» қатынасына ие екенін мойындау маңызды. Смирна — Рим тарапынан қудаланғандарды бейнелейтін қауым, ал Ефес — Ізгі хабарды бүкіл әлемге жеткізген қауым.

«Алғаш рет шәкірттер Антиохияда мәсіхшілер деп аталды. Бұл атау оларға Мәсіх олардың уағыздауының, тәлім беруінің және әңгімелерінің басты тақырыбы болғандықтан берілді. Олар Оның жердегі қызметі күндерінде болған оқиғаларды, шәкірттері Оның тікелей қатысуының батасына кенелген сол күндерді, тынымсыз қайталап айтып отыратын. Олар Оның ілімдері мен сауықтыру ғажайыптарына талмай тоқталатын. Дірілдеген ерінмен, көздеріне жас алып, олар Оның бақтағы азабы, сатқындықпен ұстап берілуі, сотталуы мен өлтірілуі туралы, жаулары өзіне көрсеткен қорлық пен азапты Ол қандай төзіммен және кішіпейілділікпен көтергені туралы, сондай-ақ өзін қудалағандар үшін Құдайға тән мейіріммен қалай дұға еткені туралы айтатын. Оның қайта тірілуі мен көкке көтерілуі, әрі көкте құлаған адамзат үшін Делдал ретіндегі қызметі — олар қуана-қуана толғанатын тақырыптар еді. Олар Мәсіхті уағыздап, Құдайға дұғаларын Ол арқылы арнағандықтан, пұтқа табынушылардың оларды мәсіхшілер деп атауы әбден орынды еді.»

«Оларға “христиан” деген атты берген Құдай еді. Бұл — Мәсіхке қосылатындардың бәріне берілген патшалық ат. Жакып кейінірек дәл осы ат туралы былай деп жазды:

“Сендерді езгіге салып, сот орындарының алдына сүйретіп апаратын байлар емес пе? Өздерің аталып жүрген сол қастерлі атты қорлайтын да солар емес пе?” Жұқып 2:6, 7. Ал Петір былай деп мәлімдеді: “Егер біреу христиан ретінде азап шексе, ұялмасын; қайта, осы үшін Құдайды мадақтасын”. “Егер сендер Мәсіхтің аты үшін қорлық көрсеңдер, бақыттысыңдар; өйткені даңқтың және Құдайдың Рухы сендердің үстілеріңде тыныстап тұр”. 1 Петір 4:16, 14». Елшілердің істері, 157.

Ефес қауымы Мәсіх Исада «құдайшыл өмір сүрген» ерте қауымды бейнеледі; бұл — әрдайым белгілі бір «әсерді» тудыратын «себеп».

Иә, Мәсіх Исада тақуалықпен өмір сүргісі келетіндердің бәрі де қудалауға ұшырайды. 2 Тімотеге 3:12.

Ефес қауымының тақуалығы Смирна қауымымен бейнеленген қудалауды туғызды. Бұл екі қауым себеп пен салдар қатынасын білдіреді, ал салдар міндетті түрде өзінен бұрын себептің болуын талап етеді. Жексенбілік заң дағдарысындағы қудалау Уайт әпке «бастапқы тақуалық» деп атайтын нәрсенің көрініс табуынан туындайды. Бұл — өткендегі, яғни бастапқы тарихтарда бейнеленген тақуалық.

«Сенім мен тақуалықтың кеңінен құлдырауына қарамастан, бұл шіркеулерде Мәсіхтің шынайы ізбасарлары бар. Құдайдың үкімдері жер бетіне ақырғы рет келмей тұрып, Жаратқан Иенің халқының арасында елшілік замандардан бері куә болынбаған бастапқы құдайшылдықтың сондай бір жаңғыруы болады. Құдайдың Рухы мен құдіреті Өз балаларының үстіне төгіледі. Сол кезде көп адам Құдайға және Оның сөзіне деген сүйіспеншіліктің орнын осы дүниеге деген сүйіспеншілік басқан шіркеулерден өздерін бөліп шығады. Қызметкерлерден де, халықтан да көпшілігі осы уақытта Құдай Жаратқан Иенің екінші келуіне бір халықты дайындау үшін жариялатқан ұлы ақиқаттарды қуана қабылдайды. Жандардың жауы бұл іске бөгет жасауды қалайды; әрі мұндай қозғалыстың уақыты келмей тұрып, ол жалған ұқсасын енгізу арқылы соның алдын алуға тырысады. Өзінің алдамшы билігіне бағындыра алатын шіркеулерде ол Құдайдың айрықша батасы төгілгендей етіп көрсетеді; онда ұлы діни ықылас деп саналатын нәрсе айқын көрінеді. Көптеген жұрт Құдай олар үшін ғажайып түрде әрекет етіп жатыр деп шаттанады, ал шын мәнінде бұл — басқа бір рухтың ісі. Діндарлық кейіпке еніп, Шайтан христиан әлеміне өз ықпалын кеңейтуге ұмтылады». Ұлы күрес, 464-бет.

«Соңғы күндердің» Түн ортасындағы айқайы — осы үзіндіде айқындалған «бастапқы тақуалықтың» жандануы. Бұл — шіркеуде емес, қозғалыс аясында болатын жандану. Уайт апай осы жандануды сипаттау үшін қолданатын тарих — Ефес шіркеуімен бейнеленген «елшілік замандардың» тарихы. Сол жандану «қудалауды» туғызады.

«Көптеген адамдар түрмеге қамалады, көпшілігі өз өмірлерін сақтау үшін қалалар мен елді мекендерден қашады, және көпшілігі ақиқатты қорғап тұрғаны үшін Мәсіхтің жолында шейіт болады». Selected Messages, 3-кітап, 397.

Келесі үзіндідегі «Мәсіхтің жердегі өмірі» Ефес қауымының басталуын білдіреді, бірақ ол сонымен бірге дүниенің ақырындағы Лаодикеялық Адвентизмнің тарихын да бейнелейді.

«Сот кері бұрылды, ал әділет алыста тұр; өйткені шындық көшеде құлады, және туралық кіре алмайды. Иә, шындық жоғалды; және жамандықтан бас тартқан өзін олжа етеді». Ишая 59:14, 15. Бұл Мәсіхтің жердегі өмірінде орындалды. Ол Құдайдың өсиеттеріне адал болып, олардың орнына асқақтатылған адамдық дәстүрлер мен талаптарды шетке қойды. Осы себептен Ол жек көріліп, қудаланды. Бұл тарих қайталануда». Christ's Object Lessons, 170.

Ефеспен бейнеленген тәжірибе Лаодикеяның тәжірибесімен бір мезгілде орын алады. Ұсақ-түйекке шүйлігетін яһудилер ежелгі Израилдің Лаодикеялықтары болды, ал Мәсіх пен Оның шәкірттері жаңа замандағы Израилдің Ефестіктері болды. Шомылдыру рәсімін жасаушы Жохан Ефес қауымын бастап енгізді, әрі ол өздерін яһуди деп атайтын, бірақ ондай емес Лаодикеялықтар қарсы тұратын «соңғы күндердегі» қауымды бейнелейді.

«Шомылдыру рәсімін жасаушы Жоханның қызметі мен ақырғы күндері халықты енжарлығынан ояту үшін Ілиястың рухы мен күшімен алға шығатындардың қызметі көп жағынан бірдей. Оның қызметі осы дәуірде атқарылуға тиіс істің үлгісі болып табылады. Мәсіх дүниені әділдікпен соттау үшін екінші рет келуге тиіс. Әлемге берілетін соңғы ескерту хабарын алып жүретін Құдайдың хабаршылары, Жохан Оның алғашқы келуіне жол дайындағандай, Мәсіхтің екінші рет келуіне жол дайындауға тиіс. Осы даярлық қызметінде “әрбір аңғар көтеріледі, әрбір тау мен төбе аласарады; қисық жерлер түзетіледі, кедір-бұдыр жерлер тегістеледі”, өйткені тарих қайталанбақ, әрі тағы да “Жаратқан Иенің ұлылығы ашылады, және оны барлық адамзат бірге көреді; өйткені мұны Жаратқан Иенің аузы айтты”». Southern Watchman, March 21, 1905.

Ефес — «себеп», ал Смирна — «салдар». Пергам мен Тиатира да себеп пен салдардың өзара байланысын білдіреді. Пергам — ымыраға барған шіркеу; ол христиандықты пұтқа табынушылықпен ұштастыру арқылы бұзды. Христиан шіркеуі пұтқа табынушылықтың жалған тәңірлеріне табынуы өз шекарасы ішінде қатар өмір сүре алады деген алғышартты қабылдаған кезде құлады. Император Константин — сол ымырашыл тарихтың нышаны, ал оның пайғамбарлықтағы рөлі папалық әшкереленбестен бұрын шынайы христиандықтың теріс жолға түсуін туындату болды.

Ешкім ешбір жолмен сендерді алдамасын; өйткені әуелі діннен безушілік келмейінше, әрі күнә адамы — құрып кетудің ұлы — ашылмайынша, ол күн келмейді. Ол Құдай деп аталатынның бәріне және құлшылық етілетіннің бәріне қарсы тұрып, өзін солардың бәрінен жоғары қояды; сөйтіп, өзі Құдайдай болып, Құдайдың ғибадатханасында отырып, өзін Құдаймын деп көрсетеді. Мен әлі сендермен бірге болғанымда, осыны сендерге айтқанымды естеріңде жоқ па? Енді оның өз уақытында ашылуы үшін не ұстап тұрғанын білесіңдер. Өйткені заңсыздықтың құпиясы қазірдің өзінде әрекет етіп тұр; тек қазір ұстап тұрған сол, жолдан алынғанға дейін, ұстап тұра береді. Сонда әлгі заңсыз ашылады; Иеміз оны Өз аузының рухымен жойып, келуінің салтанатты нұрымен құртады. 2 Салоникалықтарға 2:3–8.

Пергам шіркеуі «себеп» болды, ал Тиатира «салдар» болды. Даниял пайғамбар жиі пұтқа табынушылықтың папалыққа жол беруінің тарихын баяндайды, ал Пауыл айқындаған, папалықтың орнауының алдында болған діннен безу Daniel он бірде қарастырылады.

Өйткені Киттим кемелері оған қарсы келеді; сондықтан ол қайғырып, кері қайтады да, қасиетті келісімге қарсы қаһарланады; сөйтіп солай істейді; тіпті қайта оралып, қасиетті келісімді тәрк етушілермен ымыраласады. Әскерлер оның жағында тұрады, және олар берік киелі орынды арамдайды, күнделікті құрбандықты алып тастайды, әрі қаңыратып бос қалдыратын жиіркенішті орнатады. Даниял 11:30–31.

Папалық билік тарих сахнасына ашылып шықпас бұрын теріс жолға түсіп, ымыраға барған шіркеуді Даниял «қасиетті келісімді» тастап кеткен «солар» ретінде бейнелейді. Олар келісімді тастап кеткеннен кейін, Даниял «қаңыратып қаңырау қалдыратын жиіркеніш» деп бейнелейтін папалық жер тағына отырғызылды. Уайт ханым Даниялдың он бірінші тарауының соңғы алты аятына нұсқап, «Даниялдың он бірінші тарауындағы пайғамбарлық өзінің толық орындалуына дерлік жетті» деп айтқанда, сол аяттарды айқындайды. Соңғы алты аят — Даниялдың он бірінші тарауының түпкілікті орындалуы; әрі ол сол соңғы аяттармен бейнеленген тарихтың Даниял 11:30–36 арқылы алдын ала типологиялық түрде көрсетілгенін үйретеді, ал бұл үзінді Пергам мен Тиатира арқылы бейнеленген тарихи «себеп пен салдарды» анықтайды.

«Бізде жоғалтатын уақыт жоқ. Алдымызда ауыр заман тұр. Дүниені соғыс рухы толқытуда. Жақында пайғамбарлықтарда айтылған нәубет көріністері жүзеге асады. Даниял кітабының он бірінші тарауындағы пайғамбарлық өзінің толық орындалуына таяп қалды. Осы пайғамбарлықтың орындалуы ретінде болған тарихтың көп бөлігі қайтадан қайталанатын болады. »

«Отызыншы аятта: “30-дан 36-аяттарға дейін келтірілген үзінді” деген билік туралы айтылған.»

«Осы сөздерде сипатталғандарға ұқсас көріністер орын алады». Manuscript Releases, number 13, 394.

Пергам мен Тиатираның себеп-салдарлық байланысы, сондай-ақ Ефес пен Смирнаның себеп-салдарлық байланысы «соңғы күндері» қайталанады. Құрама Штаттардағы протестанттар Пергам арқылы бейнеленген пұтқа табынушылықпен ымыраға келеді (пұтқа табынушылықтың басты белгісі — күнге табыну), әрі олар сенімнен тайғанда, күнә адамының тағы да пайғамбарлық түрде ашылуына жол әзірленеді. Сенімнен тайу мен папалықтың таққа отырғызылуы қайталанып жатқан кезде, Құдай бір мезгілде Ефеспен нышандалған шіркеуді көтеріп, Даниял мен Аян хабарын дүниеге жеткізетін болады, әрі Смирнамен бейнеленген қудалау да қайталанады.

Аян кітабының алғашқы төрт мөрі алғашқы төрт қауым бейнелейтін ақиқаттың ішкі желісіне қатарлас жүретін ақиқаттың сыртқы желісі екендігі туралы ақиқатты қарастырғаннан кейін, мен соңғы үш қауымға тоқталамын. Жоғарыда атап өтілгендей, Урия Смит мұны былай дейді:

«Жеті қауым шіркеудің ішкі тарихын танытса, жеті мөр оның сыртқы тарихындағы ұлы оқиғаларды көз алдына әкеледі.» Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Біз алғашқы төрт қауымның «соңғы күндерде» қайталанатын екі «себеп пен салдар» байланысын бейнелейтінін көрсеттік. Адвентизмнің ізашарларына сүйене отырып, бірақ одан да маңыздысы — Құдай Сөзінің билігіне сүйене отырып, қауымның сол төрт ішкі тарихына алғашқы төрт мөрмен бейнеленген сыртқы тарихтың параллелі болуы тиіс. Бірінші және екінші мөрлер Ефес пен Смирнаның сол бір сипаттарын жаңғыртады, бірақ христиандықты әлемге жеткізу ісін бейнелеу үшін ақ атты қолданады. Бұл қауымның сыртқы қызметін білдіреді, ал екінші мөр қызыл ат арқылы Смирнаның қантөгісін бейнелейді.

Сосын мен Тоқтының мөрлердің бірін ашқанын көрдім де, күн күркірегендей дауысты естіп, төрт мақұлықтың бірінің: «Кел де көр», — дегенін естідім. Қарасам, міне, ақ ат; оның үстінде отырғанның қолында садақ бар еді; оған тәж берілді, және ол жеңіп шығушы әрі жеңу үшін аттанып кетті. Ол екінші мөрді ашқанда, мен екінші мақұлықтың: «Кел де көр», — дегенін естідім. Сонда тағы бір ат — жирен ат — шықты; оның үстінде отырғанға жер бетінен татулықты алып тастау билігі берілді, сөйтіп адамдар бірін-бірі өлтіретін болды; оған үлкен семсер берілді. Аян 6:1–4.

Зәкәрия кітабында Аян кітабының алғашқы төрт мөрінде бейнеленген төрт атты тікелей айқындайтын бірнеше үзінді бар. Сол үзінділердің бірінде, оныншы тарауда, Зәкәрия кейінгі жаңбыр төгілген кезде Құдайдың «үйі» болып табылатын «Яһуда отарының» «шайқаста Оның сәнді атына» айналатынын айқындайды.

Кейінгі жаңбыр уақытында Жаратқан Иеден жаңбыр сұраңдар; сонда Жаратқан жарқыраған бұлттар жасап, әркімге егістікте жаңбыр нөсерін, шөп береді. Өйткені пұттар бос сөз сөйледі, және балгерлер өтірік көріп, жалған түстерді айтып берді; олар бекерге жұбатады; сондықтан олар отардай тозып кетті, шопан болмағандықтан, азап шекті. Менің қаһарым шопандарға қарсы тұтанды, және мен текелерді жазаладым; өйткені Әскерлердің Жаратқаны Өз отары — Яһуда үйіне назар аударып, оларды шайқастағы айбынды тұлпарына айналдырды. Зәкәрия 10:1–3.

Еллен Уайт қайта-қайта Алғашқы өнім мейрамындағы Киелі Рухтың төгілуі қазір төгіліп жатқан соңғы жаңбырдың бейнесі екенін айқындайды. Алғашқы өнім мейрамында дүние үшін атқарылған іс Ефес қауымымен бейнеленеді, ал Ефес Жохан екінші мөрдің «қызыл аты» ретінде бейнелейтін Смирнамен көрсетілген қудалауды туындатады. Алғашқы екі мөр алғашқы екі қауымға параллель келеді және олар соңғы жаңбыр төгіліп жатқан «соңғы күндерді» бейнелейді.

Пайғамбарлық Рухы да үшінші мөрдің соңы мен төртінші мөрдің басталуын таңдап алып, сол арқылы оларды өзара байланыстырады (себеп пен салдар ретінде), әрі осылай ету арқылы ол өз күндерінде және «соңғы күндерде» бар ретінде бейнеленген тарихты орнықтырады.

«Бүгін де Аян 6:6–8-де бейнеленген сол рух көрінеді. Тарих қайталануға тиіс. Болған нәрсе қайтадан болады». Manuscript Releases, 9-том, 7-бет.

Уайт апайдың жеке өмір тарихында (1898 жылы жазылған) папалықтың қайтадан таққа отырғызылуына жол дайындайтын ымырашылдық рухы сол кездің өзінде-ақ айқын көрініс тауып, әрекет етіп тұрған еді; өйткені 1844 жылдың көктемінде бірінші періштенің хабарын қабылдамай тастаудан басталған протестантизмнің тайқуы (1863 жылы) протестанттық адвентизмнің мүйізіне сұғына ене бастаған болатын.

Пергам дәуіріндегі ымыра үшінші мөрдегі «таразының жұбы» арқылы бейнеленген. Өлшеуге арналған екі таразы адал емес өлшемді білдіреді. Үшінші мөр «өлімнің» «сұрғылт атымен» бейнеленген төртінші мөрге алып келеді; осылайша бұл папалықтың Қараңғы ғасырларда миллиондаған адамдарды қыруын білдіреді. «Тозақ» — папалықтың сұрғылт атынан кейін келетін нәрсе. Үшінші және төртінші мөрлердің тарихы Пергам мен Тиатира шіркеулерінің тарихымен параллель келеді. Константиннің ымырасы біртіндеп жүзеге асқан іс болды; сондықтан ымыра рухы Уайт қарындастың жеке тарихында да әрекет етіп тұрған еді, дәл сол сияқты Пауылдың заманында да ол: «заңсыздық құпиясы қазірдің өзінде әрекет етуде», — деген кезде, солай болған. Папалықтың таққа отыруының алдында болатын діннен безу әрдайым біртіндеп өрбитін тарих, әрі сол «тарих қайталануға тиіс. Болған нәрсе тағы да болады».

Сонда мен төрт мақұлықтың ортасынан шыққан бір дауысты естідім: «Бір динарийге бір өлшем бидай, әрі бір динарийге үш өлшем арпа; ал май мен шарапқа зиян келтірме». Төртінші мөрді ашқанда, мен төртінші мақұлықтың: «Кел де, көр», — деген дауысын естідім. Мен қарап едім, міне, боз ат; оның үстінде отырғанның аты — Өлім, ал оның соңынан О дүние еріп келе жатты. Оларға жердің төрттен бір бөлігіне семсермен, аштықпен, өліммен және жердегі аңдар арқылы қырып-жоюға билік берілді. Аян 6:6–8.

Жеймс Уайт жеті қауым мен жеті мөрге қатысты тағы бір пайғамбарлық ерекшелікті анықтады. Ол алғашқы төрт қауым мен соңғы үш қауымның арасында әдейі жасалған айырмашылық бар екенін, сондай-ақ дәл сол құбылыстың алғашқы төрт мөр мен соңғы үш мөрде де қайталанатынын көрсетеді.

«Біз енді қауымдарды, мөрлерді және аңдарды, яғни тірі жаратылыстарды, олардың бірдей уақыт кезеңдерін қамтитыны тұрғысынан салыстыруға болатын шекке дейін қарастырып шықтық. Мөрлер саны — жетеу, ал аңдар — төртеу ғана. Осы жерде мынаны атап өткен жөн: бірінші, екінші, үшінші және төртінші мөрлер ашылғанда, бірінші, екінші, үшінші және төртінші аңдардың: “Кел де көр”, — деген дауысы естіледі; бірақ бесінші, алтыншы және жетінші мөрлер ашылғанда, ондай дауыс естілмейді. Сондай-ақ соңғы үш қауым мен соңғы үш мөр де, алғашқы төрт қауым мен алғашқы төрт мөр сияқты, бірдей уақыт кезеңдерін қамтитыны жағынан өзара сәйкес келмейді. Алайда, біз көрсеткендей, қауымдар, мөрлер және аңдар шамамен 1800 жылға жуық уақыт бойы, қазіргі уақыттан жарты ғасырдан сәл асатын мерзімге дейін, бірдей уақыт кезеңдерін қамтитыны жағынан өзара үйлеседі». Джеймс Уайт, Review and Herald, 1857 жылғы 12 ақпан.

Джеймс Уайт дәл сондай үлгінің кернейлерде де бар екендігін қоспады, бірақ ол расында да бар. Алғашқы төрт керней — кернейлер, ал соңғы үш керней — үш қасірет. Алғашқы төрт керней 321 жылы Константиннің жексенбі заңына байланысты Құдайдың пұтқа табынушы Римге шығарған үкімін бейнелейді, ал үш кернейлік қасірет Исламды бейнелейді. Алғашқы екі кернейлік қасірет 538 жылы папалық Рим енгізген жексенбі заңы үшін соған қарсы шығарылған үкімдер болды, ал үшінші кернейлік қасірет өте жақын болашақта келетін жексенбі заңы дағдарысына арналған.

Жүсіп Бейтс соңғы үш шіркеу жөніндегі пионерлік түсінікті Миллериттер кезеңіндегі замандас үш шіркеуді сипаттайтын біртұтас символ ретінде қолданады. Үзіндідегі барлық екпін Бейтстің өзі тарапынан берілген.

“Жаратқан Ие былай дейді: Бүкіл жерде оның ЕКІ БӨЛІГІ жойылып, өледі; ал ҮШІНШІ БӨЛІГІ онда аман қалады. Құдай ҮШІНШІ БӨЛІКТІ от арқылы өткізіп, оларды тазартып шыңдайтынын айтады. Олар Оны шақырады, ал Ол оларды естиді. Ол: “БҰЛ — МЕНІҢ ХАЛҚЫМ”, — дейді; ал олар: “ЖАРАТҚАН ИЕ — МЕНІҢ ҚҰДАЙЫМ”, — дейді. Бірінші бөлік — САРДИС, атаулы шіркеу немесе Бабыл. Екінші бөлік — Лаодикия, атаулы Адвентист. Үшінші бөлік — Филадельфия, жер бетіндегі Құдайдың жалғыз шынайы шіркеуі, өйткені олар Құдай қаласына ауыстырылуға тиіс. Аян 3:12; Еврейлерге 12:22–24. Исаның атымен мен сендерді тағы да Содом мен Гоморадан қашқандай, лаодикиялықтардан қашуға шақырамын. Олардың ілімдері жалған әрі алдамшы; және толық жойылуға бастайды. Өлім! ӨЛІМ!!* мәңгілік ӨЛІМ!!! олардың ізіне түскен. Лұттың әйелін еске алыңдар.” Джозеф Бейтс, Review and Herald, 1-том, 1850 жылғы қараша.

Миллершілдер тарихында Сардис өзін тірімін деп атайтын атағы бар қауым болды, бірақ ол өлі еді.

Сардистегі қауымның періштесіне былай деп жаз: Құдайдың жеті Рухы мен жеті жұлдызы бар былай дейді: сенің істеріңді білемін; сенің тірісің деген атың бар, бірақ өлісің. Аян 3:1.

Құдай халқының әрдайым бір аты болды. Ефестен Пергамға дейінгі тарих кезеңіндегі аты — христиан еді. Папалық билік тұсындағы аты — шөлдегі қауым еді. Таң жұлдызының, яғни Джон Уиклифтің, пайда болуынан бастап олардың аты — протестант болды. Ақыр заман кезінде, 1798 жылы, протестанттар әлдеқашан Рим қауымдастығына қайта орала бастаған еді. Сол кезде қажет болғаны — өздері ұстанамыз деп мәлімдеген аттарына қарамастан, енді таңдалған қауым емес екендіктерін әшкерелейтін бір сынақ қана еді. 1844 жылдың көктемінде олар Мәсіхтің келісімдік атын алып жүрген қауым енді өздері емес екенін айқын көрсететін сынаққа жетті. Илиястың тарихы осы жайттың өте егжей-тегжейлі екінші куәлігін береді. Олар өздерінің шынайы болмысын көрсеткен кезде, протестанттардың Бабылдың қыздарына айналғанын дәлелдегенін Миллериттердің әуелде танып-білуі қиын болды. Бірақ ақырында Миллериттер дәл соны істеді де, екінші періштенің хабарының орындалуы ретінде жандарды сол құлаған қауымдардан шақыра бастады. Содан кейін Миллериттердің өз мінез-құлқын әшкерелеуге мәжбүр ететін сынақ үдерісі болды. Олар филадельфиялықтар

ма еді, әлде лаодикеялықтар ма еді?

Филадельфиялықтар Мәсіхтің соңынан Ең Қасиетті Орынға ерді, ал мұны істеуден бас тартқан сол миллериттер Лаодикеялықтардың мінез-құлқын көрсетті. Осылайша, біз Бейтстің сол үш қауымды бір тарихи кезеңде қатар өмір сүргендер ретінде танығанының қисынын көреміз. Сол тарих шабыт бізге сөзбе-сөз орындалғанын және орындалатынын хабарлайтын он қыз туралы астарлы әңгіменің пайғамбарлық құрылымы шеңберінде жүзеге асты.

«Матай 25-тағы он қыз туралы астарлы әңгіме де Адвентист халқтың тәжірибесін бейнелейді». Ұлы айқас, 393.

«Мені он қыз туралы астарлы әңгімеге жиі сілтейді: олардың бесеуі дана, ал бесеуі ақымақ еді. Бұл астарлы әңгіме сөзбе-сөз орындалды және орындала береді, өйткені оның дәл осы уақытқа арналған ерекше қолданылуы бар; әрі үшінші періштенің хабары сияқты, ол орындалды және заманның ақырына дейін қазіргі ақиқат болып қала береді». Review and Herald, August 19, 1890.

Соңғы үш қауым Сардис ретінде Миллерит қозғалысынан тысқары болғандарды бейнелейді, ал қозғалыс ішіндегі адамдар не Филадельфияны, не Лаодикияны білдіреді. Бұл үш қауым Аян кітабының үшінші тарауында көрсетілген, ал алғашқы төрт қауым екінші тарауда. Сондықтан Уайт қарындас Аян кітабының үшінші тарауының тарихына сілтеме жасағанда, ол дәл жаңа ғана Джозеф Бейтс айқындап өткен сол қауымдардың өзін нұсқап отыр.

«О, неткен сипаттама! Осындай қорқынышты жағдайдағылар қаншама. Мен әрбір қызметшіге Аян кітабының үшінші тарауын ыждағаттылықпен зерттеуді шын жүректен өтінемін, өйткені онда соңғы күндерде орын алып отырған жағдайдың көрінісі берілген. Осы тараудағы әрбір аятты мұқият зерттеңдер, себебі осы сөздер арқылы Иса сендерге сөйлеп тұр». Manuscript Releases, 18-том, 193.

Миллериттер тарихындағы қазіргі заманғы үш шіркеу Адвентизмнің соңында қайта қайталаанады. Джозеф Бейтс Миллериттік кезеңнің ішкі үдерістерін айқындап, Сардисті екінші періштенің хабарының бағытталған нысаналы тыңдарманы болған Бабылдың қыздары ретінде таныды. Ол 1844 жылдың 22 қазанында Мәсіхтің соңынан Ең Қасиетті Орынға ерген кіші отар мен қасиетті орыннан шығудан бас тартқандардың арасындағы күресті қарастырып отырды. Ол Лаодикеялықтарды өздері қабылдаған қараңғылықтан шақырып шығаруға тырысты, әрі олардың Лаодикеялық соқырлығының кем дегенде бір бөлігі Уильям Миллердің Лаодикеялық қозғалыста жетекші орын алғандығынан туындаған еді. Бұл — Филадельфияға арналған хабарда да айқындалған сол күрестің өзі.

Міне, шайтанның мәжілісханасынан болғандарды, өздерін яһудиміз деп айтатын, бірақ ондай емес, қайта өтірік айтатындарды, міне, Мен оларды сенің аяқтарыңның алдына келіп тағзым етуге және Менің сені сүйгенімді білуге мәжбүр етемін. Аян 3:9.

Ұлы түңілу кезінде болғанындай, діни дағдарыс әрдайым табынушылардың екі тобын туындатады. Олар Римге қайта оралып, ресми түрде Римнің қызына айналған кезде, протестантизмнің жамылғысы Сардистен енді ғана алынып қойылған еді. Сол жамылғыны кейін Миллериттік адвентизм ұстады, бірақ көп ұзамай болатын сынақ өздерін кіші отар деп мойындайтын екі топты бөліп шығаратын еді. Бірі — шынайы отар, екіншісі — жалған отар. Бейтс Мәсіхтің соңынан Ең Киелі Орынға ерген кіші отарды бейнеледі. Оның күресі өздерін кіші отар деп жариялаған лаодикеялықтармен болды. Филадельфиялық ретінде Бейтстің күресі Шайтанның мәжілісімен болды, яғни өздерін Құдай халқы деп мойындағанымен, өтірік айтып, яһуди болмаған топпен.

Адвентизмнің ақырында бұл астарлы әңгіме соңғы рет орындалғанда, 1989 жылы, ақыр заман кезінде, айналып өтілген таңдап алынған келісім халқы болады; бұл, сол пайғамбарлық тарихта ақыр заманның бейнесін білдіретін Мәсіхтің туған шағында яһуди басшылығының айналып өтілгенімен бірдей. Мәсіхтің тарихы Иерусалимге салтанатты кіруге жеткенде, Миллериттер кезеңіндегі Түн ортасындағы айқай тарихының бейнесі көрсетілді. Рухтандырылған куәлік айқыштың межелік белгісін 1844 жылғы Ұлы түңілумен қайта-қайта сәйкестендіреді. Яһуда Мәсіх тарихындағы лаодикеялықтарды бейнелейді, ал елшілер филадельфиялықтар болды. Айқыштан кейін үш жарым жыл бойы, Бейтс арқылы бейнеленген филадельфиялықтар, Иуда Искарот шәкірт арқылы бейнеленген құлаған шіркеуден лаодикеялықтарды шақырып шығаруға талпынды.

1989 жылы бұрын таңдалған келісім халқы мөрі ашылған нұрды қабылдамай, шетке ысырылды. 2020 жылғы 18 шілдедегі алғашқы түңілу келгенде, бұрын бір қозғалысқа тиесілі болып көрінгендердің арасында сыналудың үдерісі басталды. Алайда бір топ — Лаодикеялықтар, ал екінші топ — Филадельфиялықтар. Яһуда айқышқа шегеленудің алдында Мәсіхті сатып кету үшін Синедрионмен үш рет келісім жасағаны сияқты, 2001 жылғы 11 қыркүйектен кейінгі тарихтағы Лаодикеялықтар да тәубеге келуге берілген үш мүмкіндікті жіберіп алған болады. Жуықта келетін жексенбілік заң кезінде, Яһуданың ағашқа асылып өлгені қандай анық көрінген болса, Лаодикеялықтардың Филадельфиялықтардан бөлек екені де соншалық анық айқындалады. Арамшөптің бидайдан ажыратылуы орақ уақытында болады. Біз сол орақ уақытына тез жақындап келеміз.

Бұл шындықтар тек біз «ақиқатты» ашып, орнықтыра алатын жалғыз библиялық әдіснама «тарихилық» екенін түсінуге ықыласты болғанда ғана танылады. Шынайы әдіснама — претеризм де, футуризм де, диспенсационализм де, woke-изм де, грамматикалық немесе тарихи сарапшылық та, не шайтандық жалғандықтардың көп түрінің қандай да бір нұсқасы да емес. Жан-Жак Руссо есімді XVII ғасыр философына телінетін, сан түрліше қайталанып айтылған кеңінен мәлім бір сөз бар, бірақ ондағы ойдың мәні мынау: «Жалғандықтың тамыры көп, ал ақиқаттың тамыры біреу ғана». «Ақиқат» — құраған жерден шыққан тамыр іспетті Альфа мен Омега.

«Сол сияқты Оның рақымының байлығының қазына қоймасы болып табылатын Киелі кітап та солай. Көкпен бірдей биік болып, мәңгілікті қамтитын оның ақиқаттарының

даңқы аңғарылмай қалады. Адамзаттың қалың көпшілігі үшін Мәсіхтің Өзі “қуаң жерден шыққан тамыр секілді”, әрі олар Одан “өзіміз қызығатындай көрік” көрмейді». Ишая 53:2. Иса адамдардың арасында болған кезде, Құдайдың адам табиғатындағы аянын білдірген сол шақта, дін мұғалімдері мен парызшылдар Оған: «Сен самариялықсың, әрі бойыңда жын бар»,— деді. Жохан 8:48. Тіпті Оның шәкірттерінің өзі де жүректерінің өзімшілдігінен соншалықты соқырланған еді, сондықтан Әкенің сүйіспеншілігін оларға таныту үшін келген Оны түсінуге шабан болды. Сондықтан Иса адамдардың ортасында жүрсе де, жалғыздықта жүрді. Оны толық түсінген жалғыз орын — көк еді». *Thoughts from the Mount of Blessing*, 25.

Қазіргі кезде біз бөлісіп отырған ақиқаттар тарих бойында ақиқаттың өсуі ілгерілеуші сипатқа ие екені тұрғысынан танылуы тиіс; әрі одан да маңыздысы, ақиқат туралы түсінігіміз Альфа мен Омега аясында, яғни Иса бір нәрсенің ақырын оның басталуымен сәйкестендіретін аяда қарастырылуы керек.

Төртінші шіркеу — Тиатира, және ол Киелі кітап пайғамбарлығындағы бесінші патшалық ретінде папалық үстемдік еткен кезеңді білдіреді; бұл — шөлдегі шіркеу тұтқында болған уақыт. Рухани Израилдің рухани Бабылдың қолында бір мың екі жүз алпыс жыл бойы тұтқында болуы, тура мағынасындағы Израилдің тура мағынасындағы Бабылда жетпіс жыл тұтқында болуымен бейнеленді.

«Бүгінде Құдайдың қауымы адасқан адамзатты құтқаруға арналған Құдайлық жоспарды соңына дейін жүзеге асыруға ерікті. Көптеген ғасырлар бойы Құдай халқы өз бостандықтарының шектелуін бастан кешірді. Ізгі хабарды оның тазалығында уағыздауға тыйым салынды, ал адамдардың әмірлеріне бағынбауға батылы барғандарға ең ауыр жазалар қолданылды. Соның салдарынан Жаратқан Иенің ұлы адамгершілік жүзімдігі дерлік тұтастай иесіз қалды. Халық Құдай Сөзінің нұрынан айырылды. Жалған ілім мен ырымшылдықтың қараңғылығы шынайы дін туралы білімді жойып жіберемін деп қорқытты. Жер бетіндегі Құдай қауымы осы ымырасыз қудалаудың ұзақ кезеңінде, жер аударылу уақытында Бабылда тұтқында болған Израил ұрпақтары қандай шын мәнінде тұтқында болса, дәл солай тұтқында болды». *Prophets and Kings*, 714.

Бабылдағы жетпіс жылдық тұтқындық Тиатира шіркеуі арқылы бейнеленеді. Тиатира шіркеуі — Пергам арқылы бейнеленетін себептің салдарынан пайда болған нәтиже. Пергам пұтқа табынушылықты христиандықпен біріктірген император Константинмен рәмізделеді. Оның пұтқа табынушылығының нышаны күнге табыну болды. Көне Израилдің Тиатираның жетпіс жылы бойы тұтқындыққа әкетілуінің Киелі кітаптағы себебі — олардың патшалары Құдай Сөзіне тікелей қарсы шығып, айналасындағы пұтқа табынушы халықтармен қарым-қатынастар мен одақтар құрғаны еді. Құдай Израилге айналасындағы өзге ұлттармен араласпауды қайта-қайта ескерткен болатын. Көне Израилге аманат етіп тапсырылған нәрсенің өзі — Он өсиет — пұттарға табынуға қатаң тыйым салады. Жаратқан Ие Хоробтегі үңгірдің жанында Мұсаның жанынан өтіп, Өзінің мінез-құлқын ашып көрсеткенде, Ол біз айтып отырған осы ескертуді екі рет қайталап айтты.

Сонда Ол былай деді: «Міне, Мен келісім жасаймын: бүкіл халқыңның алдында Мен жер бетінің ешбір жерінде де, ешбір халықтың арасында да бұрын-соңды жасалмаған ғажайып істерді істеймін; сенің араңдағы барлық халық Жаратқан Иенің ісін көреді, өйткені Менің сенімен істейтін ісім — қорқынышты іс. Бүгін Мен саған бұйырып отырған нәрсені сақта: міне, Мен сенің алдыңнан аморлықтарды, қанахандықтарды, хеттіктерді, периздіктерді, хивтіктерді және ебустіктерді қуып шығамын. Өзіңе абай бол, бара жатқан жеріңнің тұрғындарымен келісім жасама, әйтпесе ол сенің ортаңда тұзаққа айналады. Қайта, олардың құрбандық орындарын қират, мүсіндерін сындыр, қасиетті тоғайларын шап. Өйткені сен басқа құдайға табынбауға тиіссің; себебі аты Қызғаншақ болып табылатын Жаратқан Ие — қызғаншақ Құдай. Сол елдің тұрғындарымен келісім жасама, әйтпесе олар өз құдайларының соңынан азғындықпен еріп, өз құдайларына құрбандық шалып, сені шақырғанда, сен олардың құрбандығынан жейтін боласың. Сондай-ақ олардың қыздарынан ұлдарына әйел алып берсең, олардың қыздары өз құдайларының соңынан азғындықпен еріп, сенің ұлдарыңды да өз құдайларының соңынан азғындықпен еруге мәжбүр етеді». Мысырдан шығу 34:10–16.

Осы үзіндінің өзінде Құдай ежелгі Израилді екі рет ескертті; бұған қоса, Киелі жазбада ежелгі Израилге айналасындағы пұтқа табынушы халықтармен ешқандай одақ жасамау туралы берілген бұйрыққа қатысты басқа да көптеген куәліктер бар. Сол ымыралар ежелгі Израилдің Құдайды және Оның теократиясын теріске шығаруынан басталды. Олар патша қалағанда, Құдай оларға патша иеленуге жол берді, содан бастап барлық патшалардың басым көпшілігі, әсіресе солтүстік он рудың әрбір патшасы, дәл сол өсиетті елемеді. Израилдің айналасындағы пұтқа табынушы халықтардан бөлек әрі айрықша болуы тиіс деген принцип қабылданбай тасталды және кейінірек Константиннің нышанына айналатын ымыра арқылы көрініс тапты. Пергам мен Константин Құдайдың қауымына пұтқа табынушылықты енгізген Израил патшаларының бүлігін бейнелейді. Саул патшадан басталған жолдан таю рухани Бабылдағы тұтқындыққа алып барған мәсіхшілік қауымының жолдан таюының бейнесі болды. Саул патшадан бастап Бабылдағы тұтқындыққа дейін жалғасқан қасиетті тарих Пергам қауымымен рәмізделеді. Одан кейінгі жетпіс жылдық тұтқындық Тиатра қауымы болды.

Ефес Уәде етілген Жерді жаулап алуға аттанатын қауымды білдіреді. Ефес Мұсаның дәуірін және Израилдің Мысыр құлдығынан азат етілуін білдіреді.

“Киелі кітап өз қазыналарын осы соңғы ұрпақ үшін жинақтап, бір арнаға тоғыстырған. Ескі Өсиет тарихындағы барлық ұлы оқиғалар мен салтанатты істер осы соңғы күндерде қауымда қайталанып келген және қайталанып жатыр.” *Selected Messages, book 3, 338, 339.*

Мысырдан азат етілу арқылы бейнеленген тарих соңғы күндері қайталанады. Сондықтан ол Миллершілдер тарихында да қайталанды. Сол себепті Уайт қарындас Миллершілдер тарихын сипаттау үшін сол тарихқа қайта-қайта сілтеме жасайды. Ол 1844 жылғы Ұлы Үмітсіздікті еврейлердің Перғауынның әскері арттарынан таяп келе жатқанда Қызыл теңіздің алдында тұрған сәттегі үмітсіздігімен сәйкестендіреді. Ол сондай-ақ Мысырдан азат етілу тарихын Мәсіхтің уақытымен де сәйкестендіреді; сондықтан айқыштағы

шәкірттердің үмітсіздігі Қызыл теңіздегі үмітсіздік арқылы алдын ала бейнеленген еді, ал бұл өз кезегінде 1844 жылғы Ұлы Үмітсіздікті де алдын ала бейнеледі. Айқыштағы үмітсіздік Ефес қауымының басталуын білдірді. Көне Израилдің басындағы Мұсаның заманы Ефес қауымы арқылы бейнеленеді, ол сондай-ақ Мәсіхтің уақытындағы қазіргі Израилдің басталуын да алдын ала бейнеледі. Екі тарих та Ефес қауымы арқылы бейнеленеді. Мұнда біз айқындап отырған ақиқаттар көп жылдар бойы Future for America арқылы көпшілік алдында жиі ұсынылып келді, сондықтан мен тек жалпы шолуды ғана беріп отырмын.

Мәсіхтің тарихынан біз алдыңғы келісімдегі таңдалған халық шетке ысырылып жатқан кезде көтеріле бастаған жаңа келісім халқының бастауын көреміз. Мәсіхтің тарихы — ежелгі Израилдің соңы, ал ежелгі Израилдің бастауындағы Мысырдан азат етілу тарихында одан бұрын таңдалған келісім халқы жаңа келісім халқы үшін шетке ысырылған еді.

Мәсіхтің тарихында бұрынғы таңдалған халық өздерінің түпкілікті қорытындысына б.з. 70 жылы Иерусалимнің қиратылуымен жетті. Бастапқыда, Мұса заманында, бұрынғы таңдалған халық қырық жылдық кезең бойы шөл далада қырылып кетті, ал Ешуа мен Қалев уәдені жерге хабарды жеткізуге тағайындалған жаңа таңдалған халықтың өкілдеріне айналды; дәл сол сияқты Ефес қауымы кезеңінің елшілері де Ізгі хабарды бүкіл әлемге жеткізді.

Ежелгі Израилдің ақыры және сонымен бірге қазіргі Израилдің басталуы — мұның бәрі бұрынғы таңдап алынған халықтан жаңа таңдап алынған халыққа өтуді айқын көрсетеді. Екі не үш куәгердің айғақтығы бойынша әрбір іс бекітіледі; және осы үш куәгерлік желісінің әрқайсысы бұрынғы таңдап алынған халықпен ажырасуды білдіреді, әрі бұл куәгерлерде бастау мен ақырды әуел бастан айқындайтын Альфа мен Омеганың қолтаңбасы бар. Құдай жүз қырық төрт мыңмен келісімге кіргенде, сырт айналып өтетін бұрынғы таңдап алынған халық болады. Құдай — шатасудың авторы емес; Ол ешқашан өзгермейді, әрі Оның сөзі ешқашан орындалмай қалмайды.

Мысырдан құтқарылу және Құдайдың Ешуа арқылы жүзеге асырған жеңістері Ефес қауымымен бейнеленеді, бірақ Ефес өзінің алғашқы сүйіспеншілігін жоғалтуға жазылған еді. Ешуа жерленген кезде, Смирнамен бейнеленген кезеңді белгілеген басқа бір ұрпақ пайда болды. Ешуаның Уәде етілген жерді тазартудағы ғажайып ісі ешқашан толық аяқталған жоқ, өйткені халық өз-өзіне риза болып, Ешуаға берілген істі тастап кетті. Олар алғашқы сүйіспеншілігін жоғалтты. Сол кезең Израил Құдайды қабылдамай, Самуил Саул патшаны майлағанға дейін жалғасты; осылайша Пергам қауымының дәуірі басталды.

Бұл хабар Кіші Азиядағы Смирнаға, сондай-ақ екінші және үшінші ғасырларда тұтас алғанда христиан шіркеуіне де арналды. Бұл дүниеде үстемдік үшін пұтқа табынушылық өзінің соңғы қарсылығын жасап тұрған кезең еді. Христиандық ғажайып жылдамдықпен таралып, ақырында бүкіл дүниеге мәлім болды. Кейбіреулер Мәсіхтің сенімін жүрек өзгерісі арқылы қабылдады, басқалары келтірілген дәлелдердің қуатының әсерінен қабылдады, ал енді біреулері пұтқа табынушылық ісінің әлсіреп бара жатқанын көріп, жеңіске жетуге уәде беретін жаққа саясаттың жетегімен шықты. Бұл жағдайлар

шіркеудің руханиятын әлсіретті. Елшілік шіркеуге тән болған Пайғамбарлық Рухы біртіндеп жоғалды. Бұл — өзіне сеніп тапсырылған шіркеуді сенім бірлігіне алып келетін сый. Шынайы пайғамбарлар қалмаған кезде, жалған ілімдер тез тарады; гректердің философиясы Жазбаларды бұрмалап түсіндіруге алып келді, ал Мәсіх жиі әшкерелеген ежелгі парызшылдардың өзін-өзі ақтайтын әділдігі шіркеудің ортасында қайтадан бой көрсетті. Константиннің билігіне дейінгі екі ғасырдың барысында кейінгі екі ғасырда толық өрістеген сол зұлымдықтардың негізі қаланды. Осы кезеңде Рим империясының көптеген аймақтарында азап шегушілік кең таралған құбылысқа айналды. Бұл қаншалықты оғаш көрінсе де, соған қарамастан шындық осы. Бұл мәсіхшілер мен пұтқа табынушылар арасында қалыптасқан қарым-қатынастың нәтижесі еді.

«Рим дүниесінде барлық халықтардың діні құрметтелетін, бірақ мәсіхшілер халық емес еді, олар тек жек көрілген бір нәсілдің сектасы ғана болатын. Сондықтан да олар адамдардың барлық топтарының дінін айыптауды табандылықпен жалғастырғанда, құпия жиналыстар өткізгенде, әрі өздерінің ең жақын туыстары мен ең етене достарының әдет-ғұрыптары мен салт-тәжірибелерінен мүлде бөлініп шыққанда, пұтқа табынушы билік иелерінің күдігіне, ал көбіне қуғын-сүргініне ұшырады. Билеушілердің санасында қарсылық рухы болмаған кездердің өзінде де, олар жиі қуғын-сүргінді өз бастарына өздері әкелетін. Осы рухтың көрінісі ретінде тарих Карфаген епископы Киприанның өлім жазасына кесілуінің егжей-тегжейін баяндайды. Оның үкімі оқылған кезде, тыңдап тұрған мәсіхшілердің көпшілігінен жаппай айқай көтеріліп: “Біз онымен бірге өлеміз”,—деді.»

«Көптеген сенімдерін жария еткен мәсіхшілердің өлімді қалай қабылдаған рухы, тіпті қажетсіз түрде үкіметтің өшпенділігін қоздырғаны да, шамасы, император Диоклетиан мен оның көмекшісі Галерийдің б. з. 303 жылы қудалау туралы жарлық шығаруына едәуір ықпал еткен болса керек. Бұл жарлық өз рухы жағынан әмбебап болды және он жыл бойы азды-көпті қатаңдықпен жүзеге асырылды». Steven Haskell, *The Story of the Seer of Patmos*, 50, 51.

Смирна — Иемізден ешбір айыптау алмайтын екі қауымның бірі болғанымен, тарих сол уақыт кезеңінде шейіт болғандардың кейбіреулері құдайлық емес, адами түрткілерге негізделген уәждермен әрекет еткенін куәландырады. Билер кітабы Ешуа өлімін атап көрсетуден басталады, әрі сол кітапта билер тарихын айқындайтын бір аят екі рет қайталанады. Сол аяттың екінші рет келтірілуі — кітаптың соңғы аяты. Кітаптың алғашқы аяты Ешуаның дәуірінің аяқталғанын білдірсе, соңғы аяты бүкіл тарихты қорытындылайды.

Ешуа өлгеннен кейін былай болды: Израил ұлдары Жаратқан Иеден сұрап: «Қанахандықтарға қарсы соғысу үшін олардың үстіне біз үшін алдымен кім шығады?»— деді... Ол күндері Израилде патша жоқ еді, бірақ әркім өз көзіне дұрыс көрінгенді істейтін... Ол күндері Израилде патша жоқ еді: әркім өз көзіне дұрыс көрінгенді істейтін. Билер 1:1; 17:16; 21:25.

Смирна тарихындағыдай, «өздік» басынан аяғына дейін негізгі тақырып болды. Патшалары болмағандықтан, олар не істеуді қаласа, соны істеуге бел буды. Жетекшіліктің болмауы —

Хаскелл Смирна тарихында Белсенді Пайғамбарлық Рухтың жоқтығымен бейнеленген жайт ретінде айқындаған нәрсе осы еді. Екі тарихта да жетекшіліктің жоқтығы шешімдердің адамның өз уәждеріне сүйеніп қабылдануына есік ашты. Ефес Мысырдан құтқарылуды бейнелейді. Билер кітабында жазылған тарих Смирна қауымымен бейнеленеді. Саул патшадан бастап Бабыл тұтқынына дейінгі кезең Пергам қауымымен, ал Бабылдағы тұтқындық Тиатира қауымымен бейнеленеді.

Ізашарлар анықтаған құбылыспен үйлесімді түрде, қауымдарда, мөрлерде және кернейлерде төрт пен үшке бөліну бар; ежелгі Израил тарихындағы алғашқы төрт қауым Мысыр құлдығынан басталып, Бабыл тұтқынымен аяқталады, өйткені Альфа мен Омега әрдайым ақырын бастауымен сәйкестендіреді. Қазіргі Израил тарихындағы алғашқы төрт қауым яһудилердің Рим билігіне бағындырылуынан басталып, бұл төрт қауым рухани яһудилердің мың екі жүз алпыс жыл бойы рухани Римге бағындырылуымен аяқталады.

Тиатирадан кейін Сардис келді; ол Тиатира бейнелеген Бабыл тұтқынынан шыққан кезде басталды. Сардис — тірі деген аты бар, бірақ шын мәнінде тірі болмаған шіркеу. Олардың тірі екендігі туралы мойындауы өтірік еді. Бір қызығы, жеті шіркеудің ішіндегі Сардис сөзі ғана ешқандай анықтамаға ие емес. Тарих пен аяттардың мәнмәтініне сүйене отырып, Сардиске түрлі анықтамалар таңылған, бірақ бұл атаудың этимологиялық анықтамасы жоқ. Оның аты бар, бірақ жоқ.

«Бірақ екінші ғибадатхана ұлылығы жағынан біріншісімен теңесе алмады; сондай-ақ ол алғашқы ғибадатханаға тән болған Құдайдың қатысуының көзге көрінетін белгілерімен де қасиеттелмеді. Оның бағышталуын айқындайтын табиғаттан тыс құдіреттің ешбір көрінісі болған жоқ. Жаңадан тұрғызылған киелі үйді толтырған даңқ бұлты көрінбеді. Оның құрбандық үстеліндегі құрбандықты жалмау үшін көктен от түспеді. Ең қасиетті орында херубтердің арасында Шекина енді мекендемейтін болды; онда Келісім сандығы, рақым тағына арналған қақпақ және Куәлік тақталары табылмады. Ізденуші діни қызметкерге Ехобаның еркін білдіру үшін көктен ешбір дауыс естілмеді». Ұлы тартыс, 24.

Бабыл тұтқындығынан кейін олар Иерусалим мен ғибадатхананы қайта тұрғызды. Осылайша олар қайтадан атқа ие болды, өйткені Құдай Өз есімін Иерусалимге қоямын деп уәде еткен еді. Алайда Оның есімі Оның мінез-құлқын білдіреді, ал Оның жеке қатысуының жоқтығы олардың өмірді бейнелейтін атқа ие болғанымен, шын мәнінде өмір тудыратын қатысудан айырылғандарын айқындады. Негізінде олардың бар болғаны — сырттай мойындау мен жалған көрсету ғана еді.

Сардистегі соңғы дауыс Иеміздің ұлы да қорқынышты күніне дейін келетін Ілияс туралы уәде етті. Ежелгі Израил үшін Иеміздің ұлы да қаһарлы күні — Иерусалимнің қирауы болды. Осы себепті Уайт әпке 70 ж. Иерусалимнің қирауын Иеміздің ұлы да қаһарлы күнінің, яғни соңғы жеті пәлемен бейнеленген күннің көрнекі үлгісі ретінде атайды. Филадельфия қауымы шөлде жар салған Жақияның даусынан басталды, осылайша Уильям Миллердің даусын бейнеледі. Жақияның даусы мен Уильям Миллердің даусы бәрі дұрыс деп сенген халыққа Лаодикия хабарын жеткізді, ал шындығында бәрі мүлде теріс еді. Жақия

да, Уильям Миллер де балтаны ағаштың түбіне қойды. Сардиске арналған хабарда: «Сардистің өзінде де киімдерін былғамаған аз ғана есімдер бар; олар Менімен бірге ақ киіммен жүреді, өйткені олар лайықты»,— делінген. Жақия мен Уильям Миллер Сардис бейнелеген уақыт кезеңінен шығып, Мәсіхпен бірге жүруге лайықты болғандарды білдіреді.

«Мыңдаған адамдар Уильям Миллер уағыздаған ақиқатты қабылдауға жетектелді, әрі Құдайдың қызметшілері Илиястың рухы мен құдіретінде осы хабарды жариялау үшін көтерілді. Исаның ізашары Жохан сияқты, осы салтанатты хабарды уағыздағандар да балтаны ағаштың түбіне шабуға және адамдарды тәубеге лайық жемістер келтіруге шақыруға өздерін міндетті сезінді. Олардың куәлігі қауымдарды оятып, оларға күшті әсер етуге және олардың шынайы сипатын айқын көрсетуге бағытталған еді. Ал келер қаһардан қашу туралы салтанатты ескерту жарияланған кезде, қауымдарға қосылған көптеген адамдар шипа әкелетін хабарды қабылдады; олар өздерінің бетбұрыстарын көріп, тәубенің ащы көз жастарымен және жанның терең азабымен Құдайдың алдында кішірейді. Құдайдың Рухы олардың үстіне қонғанда, олар: “Құдайдан қорқындар және Оған мадақ беріндер, өйткені Оның сотының сағаты келді”, — деген жар салуға жәрдемдесті». Early Writings, 233.

Аян кітабындағы жеті шіркеу Мәсіхтің Екінші келуіне дейінгі елшілер дәуірінің тарихын білдіреді, сондай-ақ бұл жеті шіркеу Мұса пайғамбардан бастап Мәсіхтің алғашқы келуіне дейінгі ежелгі Израил тарихын да білдіреді.

«Израил ұрпақтарының сынақтары және Мәсіхтің бірінші келуінің дәл алдындағы олардың ұстанымы Құдай халқының Мәсіхтің екінші келуінің алдындағы тәжірибесіндегі жағдайын бейнелейді. »

«Шайтанның тұзақтары біз үшін де, Израил балалары Қанахан жеріне кіруінің дәл алдында қалай құрылған болса, нақ солай құрылып отыр. Біз сол халықтың тарихын қайталап келеміз. »

«Олардың тарихы біз үшін салтанатты ескерту болуға тиіс. Жаратқан Иенің Өз халқына нұры болған кезде, Шайтан олардың оны қабылдауына кедергі жасау үшін ешбір әрекет жасамай, жайбарақат қарап тұрады деп біз ешқашан күтпеуіміз керек. Сақ болайық: Құдай жіберген нұр бізге ұнамды жолмен келмейді екен деп, оны қабылдамай тастамайық.... Егер нұрды өздері көріп, қабылдамайтындар болса, басқаларға да кедергі жасамасын.»

«Бүгін сендерге қарсы куәлікке аспан мен жерді шақырамын: мен сендердің алдарыңа өмір мен өлімді, бата мен қарғысты қойдым; сондықтан өмірді таңдаңдар, сонда өзің де, ұрпағың да тірі боласыңдар; Құдайларың Жаратқан Иені сүйіп, Оның үніне құлақ асып, Оған берік жабысуларың үшін; өйткені Ол — сенің өмірің әрі күндеріңнің ұзақтығы; сонда Жаратқан Ие ата-бабаларыңа — Ыбырайымға, Ысқаққа және Жақыпқа — оларға беремін деп ант еткен жерде тұрасыңдар».

«Бұл ән тарихи емес, пайғамбарлық сипатта болды. Ол Құдайдың өткен заманда Өз халқымен жасаған ғажайып істерін баяндай отырып, болашақтағы ұлы оқиғаларды да,

Мәсіх құдірет пен салтанатпен екінші рет келгенде адалдардың ақырғы жеңісін де алдын ала бейнеледі.

«Елші Пауыл истраилдіктердің сапарлары кезіндегі бастан кешкендерінің осы дүниенің осы дәуірінде өмір сүріп жатқандардың, яғни дүниенің ақыры жеткендердің игілігі үшін жазылып қалдырылғанын анық айтады. Біз өзіміздің қауіп-қатерлерімізді еврейлердікінен еш кем деп санамаймыз, қайта, одан да зор деп санаймыз». Healthful Living, 280, 281.

Мысырдан құтқарылу Ефес қауымымен бейнеленген, ал сол тарихтағы Ефес қауымының рәмізі Ешуа болды. Құдай Мысырдан алып шыққандар он рет қатарынан сыннан сүрінгеннен кейін, Жаратқан Ие келісімін бүлікшілерден алып, оны Ешуа мен Қалепке берді.

Оларға мынаны айт: «Менің тірі екенімдей анық, — дейді Жаратқан Ие, — құлағыма қалай айтқан болсаңдар, сендерге дәл солай істеймін: өлі денелерің осы шөлде құлайды; араларыңда саналғандардың бәрі, түгел саныңа қарай, жиырма жастан жоғары, Маған қарсы күнкілдегендер, сөзсіз, Мен сендерді сонда қоныстандыруға ант еткен жерге кірмейсіңдер, тек Ефунненің ұлы Қалеп пен Нұнның ұлы Ешуа ғана кіреді». Руларды санау 14:28–30.

Уайт ханым Ешуа мен Қалептің “заманалардың ақыры жеткен” және “Құдаймен құрбандық арқылы келісім жасайтын” адамдарды бейнелейтінін көрсетеді.

«Бұл тарих ақырзаман дәуірі жеткен бізге өсиет болсын деп жазылып қалдырылды. Бүгінде Құдай халқы Израил ұрпақтарының бастан кешкенін қаншама рет қайтадан бастан өткереді! Олар қаншама рет күнкілдеп, шағымданады! Жаратқан Ие алға басуды бұйырғанда, олар қаншама рет кейін шегінеді! Құдай ісі Қалеп пен Ешуа сияқты, адалдық пен шайқалмас сенім иелері болған адамдардың жетіспеуінен зардап шегіп отыр. Құдай өзін Оған бағыштап, Оның Рухына кенелетін адамдарды шақырады. Мәсіх пен адамзат ісі киеліленген, өзін құрбан етуге даяр, қорлықты көтеріп, қостың сыртына шығатын адамдарды талап етеді. Олар күшті де ержүрек, игі істерге лайықты адамдар болсын және Құдаймен құрбандық арқылы келісім жасасын». Review and Herald, 1902 жылғы 20 мамыр.

Ешуа мен Қалеппен жаңартылған келісім арқылы бейнеленген жаңартылатын келісім — жүз қырық төрт мыңмен және ұлы көпшілікпен жасалған келісім. Ол бастапқы келісімнің таңдалған халқы Құдайдан ажыратылып, шөл далада өлуге кесілгеннен кейін жаңартылады. Жүз қырық төрт мыңмен жасалған келісім бұрынғы таңдалған халық қабылданбайтын дәл сол тарихтың өзінде жүзеге асады.

Ефес қалаулы дегенді білдіреді, әрі Ешуа да, ертедегі қауым да атқарған іс «қалаулы» болды. Ешуа Құдайдың халқын Уәде етілген жерге бастап кіргізген кезде, ол жеңіске жете отырып алға шықты. Бірінші мөр Ефес қауымымен қатар жүреді және жеңіске жете отырып алға шығатын ақ атпен бейнеленеді. Бұл Ешуаға да, елшілік қауымға да тән болды. Бірінші мөр көне де, қазіргі Израилдегі Ефес қауымымен қатар жүреді.

Смирна атауы өлілерді бальзамдауға қолданылған май — «мүр» сөзінен шыққан. Екінші мөр жер бетінен «тыныштықты алып тастауға» «билік» пен «үлкен қылыш» берілген қызыл атпен бейнеленеді; бұл сол тарихтағы адамдардың «бірін-бірі өлтіретінін» білдірді. Екінші мөр Смирна қауымымен қатар жүреді және ол Құдайдың жауларына Құдай халқын жеңіп, өлтіруге мүмкіндік берген билікті білдіреді. Бұл елшілік қауымнан кейінгі кезеңде де, сондай-ақ Билер кітабының тарихында да орындалды. Екі тарихта да Құдай Өз халқының сыртындағы күштерге Өз халқының үстіне соғыс пен өлім әкелуге жол берді. Елшілік қауымда бұл соғыс Мәсіх дінін қабылдамаудан туындады; ал алдыңғы Ефес кезеңінде сол дін дүниеге Ізгі хабарды жеткізген кезде жеңілмес болған еді. Билер кезеңіндегі Құдай халқының жауларының түрткісі де алдыңғы Ефес кезеңіне негізделді; сол кезеңде Құдай Мысырға және кейін Жошуа арқылы бағындырылған халықтарға қатысты Өз құдіретін көрсетті. Екінші мөр ежелгі де, қазіргі де Израилдегі Смирна қауымымен қатар жүреді.

Пергам «бекіністі қамал» дегенді білдіреді; осылайша ол патшаның сарайын бейнелейді. Үшінші мөр Пергаммен қатар жүреді және жер патшалары Құдайдың үкіміне қарсы қойып жүзеге асыратын адамдық соттың тарихын білдіреді. Сондықтан «бидайды», «арпаны», «майды» және «шарапты» тартатын «екі» таразымен бейнеленген өлшеу, яғни сот, патшалық адамдық билікті айқындайды; ал ол Құдайдың үкімімен салыстырғанда әрдайым кемшілікті болады. Есіңізде болсын, әділ өлшеу немесе адал тарту үшін екі таразы қажет емес. Екі таразы тең емес сотты білдіреді.

«Арпа» — Құтқарылу мейрамының «алғашқы өнім» тартуының нышаны, «бидай» — Елуінші күн мейрамындағы «екі бұлғанатын нанның» тартуының нышаны. «Зәйтүн майы» — Киелі Рухтың нышаны, ал «шарап» — ілімнің нышаны. Ежелгі Израил дәуіріндегі Пергам — Құтқарылу мейрамынан Елуінші күн маусымына дейін бейнеленетін Құдайдың ғибадат жүйесіне үкім әкелген, ымырашыл Израил патшаларының кезеңі. Құдай сөзінің ақиқаттары «шарап» пен «зәйтүн майы» арқылы бейнеленеді. Ежелгі де, қазіргі де Израилде Пергам қауымы — Шайтанның Смирна бейнелейтін тарих кезеңінде қан төгу арқылы жүзеге асыра алмағанын іске асыруға талпынған дәуірі. Пергамда Шайтан Құдай халқын және Құдайдың ақиқатын Смирнада бейнеленгендей қан төгу арқылы емес, ымыра арқылы жоюға әрекеттенді. Ежелгі Израил патшаларының ымырашылдығы қазіргі Израилдегі Константиннің ымырашылдығының түртүлғасы болып табылады.

Тиатира «күйініш құрбандығы» дегенді білдіреді және Құдайдың Өз есімі үшін өлтірілген халқына беретін азап шегушілік рухын меңзейді. Күйініш құрбандығы жетпіс жылдық тұтқындық кезінде Даниял, Шадрах, Мешах және Абедрнего арқылы бейнеленгендей, аса ауыр жағдайда Мәсіхке қызмет етуге дайын болуды білдіреді; сондай-ақ ол он екі жүз алпыс жылдық тарих барысында папалық билік тарапынан азапталған, түрмеге қамалған, жала жабылған және өлтірілген вальденстердің, гугеноттардың және басқалардың құрбандығын да білдіреді. Төртінші мөр Тиатира қауымымен қатарласа жүреді және ежелгі Бабылдың ежелгі Израилге қарсы қудалауын әрі қазіргі Бабылдың қазіргі Израилге қарсы қудалауын бейнелейді. Екі тұтқындықтың тарихы да әуелі шындықтан безуді талап етті, мұны Израил патшалары мен император Константин іске асырды. Екеуі де Тиатира арқылы бейнеленген

кезеңге жол дайындады.

Сардис атаққа ие екендігін мойындауымен үйлесетін ешбір мағынаға ие емес, бірақ сол мойындау — өтірік. Шекинаһтың қатысуы екінші ғибадатханада ешқашан көрініс тапқан жоқ. Мәсіхтің қатысуы Сардистің тарихында ешқашан көрініс тапқан жоқ. Қараңғы ғасырлардағы реформация, мәні жағынан, бір қадам алға және екі қадам артқа кетуден тұратын тізбек болды. Сардистің тарихы Протестанттық реформацияда жүзеге асыруға тиіс болған іс ешқашан аяқталмады.

Филадельфия бауырластық сүйіспеншілікті білдіреді, ал егер сен әуелі Құдайды сүймесең, бауырыңды сүйуің мүмкін емес.

Егер біреу: «Құдайды сүйемін»,— деп айтып, өз бауырын жек көрсе, ол — өтірікші; өйткені көрген бауырын сүймейтін адам көрмеген Құдайды қалайша сүйе алады? Бізде Одан мынадай өсиет бар: Құдайды сүйетін адам бауырын да сүйсін. 1 Жохан 4:20, 21.

Филадельфия Құдайды сүйетін қауымды білдіреді, сондықтан да Филадельфияға қарсы ешқандай айыптау да, сөгіс те айтылмаған.

Филадельфиядағы қауымның періштесіне жаз: Мына сөздерді Киелі, Ақиқат Иесі, Дәуіттің кілтіне ие Болушы, ашса — ешкім жаппайтын, жапса — ешкім ашпайтын айтады: Сенің істеріңді білемін. Міне, алдына ашық есік қойдым, оны ешкім жаба алмайды. Өйткені сенің күшің аз болса да, Менің сөзімді сақтадың және Менің атымнан бас тартпадың. Міне, өздерін яһудилерміз деп айтатын, бірақ олай емес, өтірік айтатын шайтан мәжілісіндегілерден Мен оларды келтіріп, аяқтарыңның алдына тағзым еткіземін және Менің сені сүйгенімді білдіремін. Сен Менің төзімім туралы сөзімді сақтағандықтан, Мен де сені жер бетінде тұрушыларды сынау үшін бүкіл әлемге келетін азғыру сағатынан сақтаймын. Міне, Мен тез келемін. Ешкім тәжіңді тартып алмас үшін, өзінде барды берік ұста. Жеңіп шыққанды Мен Құдайымның ғибадатханасында тіреу қыламын, және ол бұдан былай сыртқа шықпайды. Сондай-ақ оның үстіне Құдайымның атын, Құдайымның қаласының атын — Құдайымнан көктен түсетін жаңа Иерусалимнің атын — және Өзімнің жаңа атымды жазамын. Аян 3:7–12.

Филадельфияға «Дәуіттің кілті» берілді, ал ежелгі Израилдің филадельфиялық тарихында оларға Дәуіттің Ұлы берілді; бұл, өзге нәрселермен қатар, Альфа мен Омега, алғашқы және соңғы деген пайғамбарлық принципті білдіреді. Сол кілт «историцизм» әдіснамасын білдіреді. Ежелгі Израилдің соңындағы Филадельфия шіркеуі бейнелейтін кезеңде Киелі кітап пайғамбарлығының нағыз Авторының Өзі кілт болды. Миллериттер тарихындағы Филадельфия шіркеуі бейнелейтін кезеңде кілт Уильям Миллерге берілді. Осы екі тарихта Мәсіх өздерін Ыбырайымның ұлдарымыз деп ойлаған яһудилермен жұмыс істеді, бірақ олар ондай емес еді. Миллер өздерін рухани яһудилерміз деп ойлаған, бірақ ондай болмаған протестанттармен жұмыс істеді.

Құлағы бар адам Рухтың қауымдарға не айтып тұрғанын тыңдасын. Аян 3:13.

Лаодикея «сотталған халық» дегенді білдіреді, ал Лаодикеялықтар, Мәсіхтің дәуіріндегі яһудилер, ақырында 70 жылы Иерусалимнің қиратылуы кезінде сотталды. Діннен безген протестантизмнің түпкілікті соты жексенбілік заң дағдарысы кезінде жүзеге асады, бірақ олар өз үкімдеріне 1844 жылдың көктемінде бірінші періштенің хабарын қабылдамай тастаған кезде ұшырады, содан кейін Құдай тарапынан Бабылдың қыздары деп жарияланды. Сол құлаған протестанттар тергеу сотының соңғы күндеріндегі Лаодикеялық адвентизмнің типі болып табылады.

Енді біз, негізінен, Аян кітабындағы жеті қауымның пайғамбарлық нышандар ретінде қалай дұрыс түсініліп, содан кейін пайғамбарлық тұрғыдан қалай қолданылуы мүмкін екенінің бірнеше әртүрлі жолдарын қарастырдық. Бірақ олар «бізге ең жоғарғы билік тарапынан берілген» пайғамбарлық ережелер аясында түсініліп, сол аяда қолданылуға тиіс.

Жеті қауымға арналған хабарлар — Жохан бұл хабарларды жазып алған кезде өмір сүріп тұрған жеті қауымға берілген хабарлар еді. Жеті қауымға арналған хабарлар тарих бойындағы барлық қауымдар үшін тәлім мен ескерту береді. Жеті қауымға арналған хабарлар тарих бойындағы жекелеген мәсіхшілер үшін де тәлім мен ескерту береді. Жеті қауым елшілер заманынан бастап дүниенің ақырына дейінгі христиандықтың тарихын білдіреді. Жеті қауым Мұсаның заманынан бастап б.з. 70 жылы Иерусалимнің қирауына дейінгі ежелгі Израилдің тарихын білдіреді. Жеті қауымды алғашқы төрт қауым мен соңғы үш қауымның арасындағы айырмашылықты айқындау арқылы тануға және қолдануға болады.

Біз айқындап отырған алты түрлі пайғамбарлық қолданылудың дәл сол қолданылулары жеті мәрде де бейнеленген.

Бұл ақиқаттарды келесі мақалада қарастырамыз.